

SERMONES QUATUOR SANCTO AUGUSTINO ATTRIBUTI.

I.

Fratres si conresurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt querite, ubi Christus est in dextera Dei sedens, etc. (Coloss. iii, 1). Domini nostri Jesu Christi honorabilem sollempnitatem sua favente clementia, fratres karissimi, fideliter veneremur pietatemque ejus ineffabilem ad memoriam revocemus, qui non solum nostræ redemptionis causa humanam carnem suscepit, verum etiam diversa genera pœnarum pro nostra salute subire dignatus est. Et licet post multum inertiae et pigritiæ nostræ somnium non inviti, sed voluntariæ sanctæ et Christianæ religionis dulcedine provocante in sanctissime sollempnitatis conventu expergefacti, libenter et devote cum omni sollicitudine resurgamus secundum illud quod Apostolus ait in presenti lectione: *Si conresurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt querite, ubi Christus est ad dexteram Dei sedens. Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram.* Ac si dicatur: Nos qui ad imaginem sanctæ Trinitatis conditi sumus, trina submersione baptizati per invocationem ejusdem sanctæ Trinitatis, ad eandem renovamur imaginem. Et qui trino peccato maxime declinamus in mortem, id est in cogitatione iniqua, in dilectione carnis consensu operum malorum, tertio elevati de fonte, remissione omnium peccatorum precepta [percepta], per Christi gratiam, sicut ipse tertia die resurrexit, nos resurgamus ad vitam. Nos vero si consurgere cupimus cum Christo, prius moriamur mundo et concupiscentiis carnalibus, et deponamus veterem hominem, id est malam voluntatem, vel usum pravum et delectationes pessimas; induamus nos benignitatem, et proximis nostris cum omni devotione bona faciamus; et post Domini dilectionem nihil amoris proximi preponamus, sed ut nos ipsos illos diligamus.

Sequitur: *Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram;* tantum ea quæ cælestia sunt, non quæ terrestria querentes; terræ mori, vivere autem Domino; celestem sectari sapientiam, non terrenam. Nam subditur: *Mortui enim estis, et vita nostra abscondita est cum Christo in Domino...* Cum enim mortui erimus mundo et facultatibus ejus atque desideriiis (jus, vita nostra abscondita est cum Christo in Domino, quia filii Domini sumus. Unde sequitur: *Cum enim Christus apparuerit vita vestra, tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria.* Nondum enim apparet quid aut quales futuri sumus ad judicium; cum autem Christus ad judicandos vivos et mortuos apparuerit, tunc et nos simul cum ipso apparebimus

* Ex his quatuor sermonibus duos priores, in loca S. Pauli adornatos, titulo autem et nomine carentes, suppeditavit doctissimus bibliothecæ Abrincensis præfectus, qui eos, nobis rogantibus, ex manuscripto IX vel X sæculi n° 2904, non sine ingenti labore exscribere dignatus est. In fronte hujus manuscripti, manu, ut peritis videtur, Mabiltonii, scriptum est: *Quod lectiones in Pauli epistolas Augustini sint.* Duos posteriores ex altero ejusdem bibliothecæ manuscripto excerptit M. Felix Ravaisson, opusculoque inseruit cui titulus: *Rapports sur les bibliothèques des départements de l'Ouest. Paris 1841.*

A In gloria resurrecturi. Nobis enim et pro nobis nascitur Christus, patitur et resurgit, ut nos in vitam per ipsum renascamur, in tribulationibus et cum eo compatiamur, et cum eo virtutibus resurgamus. Omnia per ipsum in hac nocte restaurata sunt; in hac quippe nocte quasi primitiæ dormientium resurrexit, ut nos omnes postea resurgamus. In hac ergo nocte captivitas nostra solvitur, vita in Adam amissa restauratur; in hac nocte protoplaustus Adam peregrinus redit ad patriam paradysi. Ab hac enim nocte Dominicæ resurrectionis paradysus omnibus patet; nulli clauditur nisi a se ipso; nulli aperitur nisi a Christo. Et ideo cum omni sollicitudine caveamus ne propter opera diaboli quæ pertrahunt ad interitum, apertum nobis iter regni cælestis nos ipsi claudamus; B sed potius per opera justitiæ et misericordiæ planum nobis iter faciamus ad regna celorum. Ergo humilitate nostra humilitatem pro nobis Domini nostri in memoriam revocemus; humiliter in ista vigilemus, humiliter oremus ad eum qui nobis gloria sui nominis illuminavit hanc noctem. Cui dicimus: Dominus meus, illumina tenebras meas; illumque rogemus ut prebeat lucem cordibus nostris, ut quemadmodum gaudentibus oculis istum splendorem luminum cernimus, ita hujus noctis præclaram gloriam illuminata mente videamus; ipsumque precemur ut exaudiat nos vigilantes in sollempnitate sua, quod dormiunt [sic mss.] pro salute nostra.

Vigilemus ergo et oremus, forinsecus et intrinsecus hanc vigiliam celebremus. Dominus nobis loquitur in lectionibus suis; Domino loquamur in precibus nostris. Si eloquia ejus obedienter audiamus, in nobis habitat quem rogamus: cui est honor et gloria in secula seculorum. Amen.

II.

Fratres, expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis azimi, etc. (I Cor. v. 7). Resurrectio Domini nostri Jesu Christi, fratres karissimi, fidem nostram roborat cum facta creditor, memoriam ejus renovat cum sollempniter celebratur. Denique cum ante annos plurimos Christus resurrexit, non absurde dicimus, quando anniversario reditu ista sollempnitas presentatur: Hodie Dominus resurrexit. Quod ergo annis omnibus iteratur cum omni devotione agere debemus. Et quod factum est semel ut redimeremur, hoc institutum est ne oblivisceremur; nam qui istum diem digne cupit celebrare, meminere debet quod apostolus Paulus ait in presenti lectione: *Expurgate vetus fermentum, ut sitis*

nova conspersio, sicut estis azimi. Excludendum est ergo omne fermentum peccati de cordibus nostris ut pura mente et recta conscientia tamquam panes azimi efficiamus, ut recte Pascha Domini celebrare possimus. Verum si fermentum peccati et malitiæ in corde teneamur, non meremur Pascha Domini celebrare; et ideo Apostolus ait: *Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis azimi.* Azimi sumus, si alieni sumus ab omni conscriptione peccati. Modicum enim fermentum, ut Paulus ait, *totam massam corrumpit.* Et ideo expurgare et abicere debemus a nobis omne fermentum peccati, ut frei tantæ Paschæ sollempnitia mereamur. Quia ergo participes nos facere tantæ Paschæ Domini voluit, oremus ut sacramenta ejus digne sumamus, ut jure benedictionem consequamur. Hæc est, fratres karissimi, dies Dominicæ resurrectionis, et nostræ initium redemptionis, hæc est, inquam, *dies quam fecit Dominus; exultemus et letemur in ea.* Hanc omnes voce consona, leto spiritu, corde contrito celebremus, et agamus spiritalem in psalmis et hymnis lætitiæ, in memoriam passionis et resurrectionis Christi in spe futuræ vitæ lætitiæ *: Ecce ista die quando audivimus Alleluia, quodam modo letatur spiritus noster, et jucunditate totus perfunditur; alleluia namque laus in excelsis Domino dicitur, quod nobis convenit ut devota mente omni tempore, die tamen isto precipue laudem in excelsis Domino decantemus; id est non solum ore, sed etiam opere perfecto Dominum Deum nostrum voce et corde in laudibus exaltare studeamus, ut nos in celesti vita per illum exaltare mereamur, qui cum Domino Patre et Spiritu sancto vivit et regnat unus Deus per immortalia secula seculorum. Amen.

III.

Exulta, cælum, et in lætitia esto, terra. Iste dies vobis amplius ex sepulchro radiavit quam de sole refulsit. Ovet et infernus, quia vita ad se descendente a sua impietate resolutus est. Gaudeat, quia in sedibus suis descendente Domino visitatus est. Exultet homo Adam, quia ignotam lucem post sæcula longa vidit, et inter profundæ noctis caligines suffocatus tenebris respiravit. O pulchra lux! quæ de eandido cæli fastigio promicasti, et post fluenta purpurea sedentes in tenebris et umbra mortis subita claritate vestisti. Confestim igitur æterna nox inferorum, Christo descendente, resplenduit. Siluit stridor ille lugentium; cecidere vincula dampnatorum. Attonitæ mentes obstupere tortorum; omnis simul impia officina contremuit, cum Christum repente in suis sedibus vidit. Quisnam enim, inquit, iste terribilis et niveo splendore coruscus? Nunquam talis noster excepit Tartarus; nunquam in nostram cavernam taleni vomit mundus. Judicem videmus, non supplicem; pugnare venit, non succumbere, eripere, non manere. Ubinam, putatis, janitores nostri dormierant.

Redundare videtur vox lætitiæ. EDIT.

A cum iste debellator nostra claustra vexabat? Iste si reus esset, audax non esset. Si eum aliqua delicta fuscarent, nunquam fulgore suo nostras tenebras dissiparet. Sed si Deus est, qui in sepulchro facit? Si homo est, quare captivos solvit? Numquidnam iste cum auctore nostro pacta composuit? An forte et ipsum adgressus vicit, et sic ad regna nostra transiit? Certe mortuus erat, certe victus erat. Illus est præliator noster in mundo; nescit quam stragem procuraverit in inferno. O cæcis illa, fallens gaudia vestra, et parturiens damna nostra. Per lignum ditati sumus, per lignum evertimur. Perit potes as illa, cunctis semper populis formidata. Nullus sub cede nostra captivus nunc palpat. En quod gemendum est et insultat. Nusquam antiqui fletus, nulli jam resonant ejulatus. Turbidum specus obmutuit. Putasne iste sine nostro excidio redit? Nemo unquam ad nos vivus intravit. Nemo sic audax fuit. Nemo sic carnifices terruit. Nunquam in hoc biatu nigra caligine cæco jocundum lumen apparuit. An forte sol de mundo migravit? Sed nec cælum nobis astraque parent, et tamen infernus lucet. Quid agimus? Quo vertimur? Defendere contra istum cruentas domus et obtinere cavernæ nostræ custodias non possumus. Male intrati sumus. Tantam lucem obtinere nequimus; opprimere tanta virtute præditum non valemus. Nostra quoque colla urgeri conspiciamus, et de nostro iusuper nunc interitu formidamus. Noctis nostræ tenebris contenti simus. Antris nostris occulimur. Quare radiis prodimur? Quare violentia disturbamur? Quare in nostris sedibus captivamur?

Mox igitur Christus in ipsos crudeles pœnarum ministros aciem dirigit, atque implacabiles turmas framea divina concidit. Premuntur diri sub tortore carnifices, et rabidiores adactis stridoribus contabescunt. I,sa quoque antra ferrei cubilis intrantur, et fortes a fortiore æternis vinculis colligantur. Hoc et Dominus ipse promiserat, dicens: *Nemo intrat in domum fortis et vasa ejus diripiet, nisi prius alligaverit fortem, et tunc vasa ejus diripiet.* Tristes igitur mox lugentesque diurno squalore turbæ populique vexati concurrunt, et redemptoris nostri vestigiis provolvuntur. Ecce apostolica dicta probantur: *Ut in nomine Domini omne genu flectatur cælestium et terrestrium et infernorum.* Mox ergo captivæ animæ, de custodiis relaxatæ tartareis, proruant, regi sæculorum mœsta supplicatione deplorant: « Venisti tandem, o clementissime Jhesu; succurre jam et parce defessis. Nunc, Christe, sævas extingue minas, jam miserandos resolve gemitus. Redemisti vivos cruce tua; eripe et mortuos morte tua. Pari nobiscum labo mundus interierat. Ad adventum tuum omnis creatura suspirabat. Tibi nostra tormenta suspirabam. Te semper infernus iste pallebat. Dum hic es, absolve reos; dum ascenderis, defende tuos. Tu solus caput draconis comminuere potuisti. Tu portas æreas et vectes ferreos voluisti conterere. Pateat, quæso, pre-

cantibus janua: lux non desit pia. Et si redis ad A leum mortis obtundit, et peccatum quod arbor generabat occidit. Sanguis mox fusus a latere difuit, quicquid ante crimen infecit, et ex pollotis ramusculis crux candida radiavit. Cucurrit cruor innocuus per pœnales ligni noxias fibras, et medicante pariunt deinceps sacramenta salutis, quæ præbuerant mortis alimenta victuris. Adhuc tamen diabolus nescius vicisse gloriatur, et victum videt crucifixum, videt mortuum, insuper et percussum, et quasi de opina cede letus, nihil est ultra sollicitus. En, inquit, ille qui se Dei sobolem præferre solebat, qui sibi fidem miraculis conciliaverat, qui socios et participes meos de corporibus animisque humanis dejecerat, qui me insuper prælio temptare est ausus. Mundum, quem ab origine teneo certaminis lege et victoriæ jure

Post auditas itaque preces, post compositas leges, post demersos alta voragine (*Leg. voraginis?*) fossa tortores iudex noster hodie de inferis laureatus exivit. Nec candidatum officium defuit; sed læta cum principe suo omnis beatorum toga processit. Repedit igitur ad stadium triumphator iterum vivus, ut noverit omnis mundus quod rediit ab inferis Christus. Gloriantur ergo credentes; plaudent manibus omnis gens, quia rex noster in sæculo triumphavit, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, pro nobis crucifixus et resuscitatus; in sæcula sæculorum. Amen.

IV.

Sermo illustrissimi doctoris sancti Augustini, de resurrectione Domini nostri Ihesu Christi dedicatus.

Salve, dies æternis frequentande conventibus. Te oriente, vita resurgit; te radiante, lumen rodit, et in natales tuos, inferni exclusa caligine, sol justitiæ reviviscit. Non equidem moritur Deus, nec æternitas sine taxatur, aut lumen majestatis extinguitur; sed eum a Deo mors appetitur, per hominem homini subvenitur. Post triumphos igitur crucis, post vexilla victriçia Christus ovans inferos petit debellaturus et mortem, qui mortis captivaverat auctorem. Mirabile, fratres, prælium, et facies nova recuperatæ victoriæ! De ligno Christus vicit, unde diabolus ante vice-rat; et suis armis prostratus est qui prostraverat; ipsaque illi facta est pœna quæ fuerat antè victoria. Pugnavit igitur pro mundo Deus, et celata paululum majestate, ut daret hosti fiduciam, virtutem simulavit infirmam. Agebatur enim causa sæculi per sapientiam Dei. Tenebatur ut vincus, audiebatur ut reus, verberabatur et conspuebatur ut ignobilis et captivus. Ille vero suas vires ad hoc occultando preinebat, donec mortuus vinceret quem parabat. Refrenabat potentiam, ut totam impleret in conflictu justitiam, et plenam in resurgendo victoriam. Hinc ad arborem venit, unde jura mortis exierant. Ubi vero ascendit arcem sceleris, ibi subjecit fastigium inimici virtutis. Illa quondam mater et origo pœnarum nescia suscepit justum, figit, affligit; non est culpa, et sævit pœna. O crudelissime justiciali amisisti causæ tuæ subsidia. Reclamat contra te crux ipsa, mortis et vulneris officina repulsat. Non agnosco, inquit, reum esse quem punio; non sunt ista mei germinis poma, nichil hic caput meam; falleris quia fetum mihi conseris alienum. Nil iste habet ex meo; quare pendit me? Similitudinem speciei video, nam virus in eo vernaculum non agnosco. Tunc ille fortis in prælio, justus in patibulo, innocens in alieno tormento, cornua peccati manibus mundis obrivit, et dum se totum in ligno figit, acu-

B captivum, meis manibus eximere gestiebat. Modo, si fortis est, vincat; modo, si prævalet, surgat; modo, si Deus est, reviviscat. O diabole! ignare exitus tui, fallit te ista victoria; gaudia tua non erunt læta sed tristia. In perniciem tuam Judeorum linguas armasti; te illis jaculis peremisti. Illud quidem quod passus est voluit, nobisque consuluit. Nam tum cum justum occidisti, reos quos tenueras amisisti. Sed paululum patere; noli insolentius nec imprudentius exultare. Ecce enim inferi contremiscunt vivum, quem tu gaudebas occisum. Jam ille antiquos carceres fregit, jam prædas tuas diripiunt, et cruentos ministros tuæ ferocitatis afflixit. Hocine est vicisse, an vitam ad mortuos transmisisse? Pone hic, sceleratissime, rationem; penset justitia magistra iudicium. Mortificasti a principio mundum quem ipse feceras reum; commissam noxam justa ultio sequebatur. Hunc autem nec sua nec aliena culpa devinxerat. Cur ingessisti mortem, ubi non inveneras crimen? Cur supplicium intulisti, ubi delictum invenire non potuisti? Injuste ergo justum pro injusto punisti; juste injustum pro quo justum necaveras amisisti. Mutet jam reus condicionem, quia causa nostra partem tenuit meliorem. Orta est in servitute libertas, facta est in dominatione captivitas. Sublatum est jugum condicionis antiquæ; nunc indulgentia regnat pietatis et gratiæ. Christus enim surgens a mortuis de sepulchro, nobis hodie radiavit; nec anima tardavit in inferno, nec caro remansit in tumulo, sicut scriptum est: *Quia non derelinques animam meam in inferno, neque dabis sanctum tuum videre corruptionem.* Ecce nunc Christus mox ut voluit resurrexit. Ubi est mors quam inimicus ingessit? Magnum est, fratres, pietatis indicium, quod sic moriendo Christus vivificavit sæculum, ut eum non teneret mors ipsa captivum. Ergo et causam nostram misericordie bonitate peregit, et suæ potentis nihil ademit, quia, statim ut ei placuit, et revixit, qui vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.